

REZUMAT

Cuvinte cheie: *cal de sport, nivel de performanță, antrenament, caractere morfologice, herghelii*

Popularitatea de care se bucură concursurile ecvestre de sărituri și dresaj în lume face ca impactul economic total al „lumii calului” în Europa să fie de mai mult de 100 de miliarde de euro pe an, iar estimările forței de muncă în cazul sectorului ecvestru să fie echivalentul a aproximativ 400.000 de locuri de muncă cu normă întreagă.

Cu toate acestea, pentru a putea concura cu succes în cadrul acestor discipline, mai ales în cadrul competițiilor internaționale și a Jocurilor Olimpice, este nevoie de un cal de sport cu anumite caracteristici care să îi permită să lucreze cu succes la acest nivel.

În prezent caii din rasa cal de sport românesc nu sunt competitivi pe piața cailor de sport ce sunt subiectul vânzării și cumpărării în vederea utilizării lor în sportul de performanță, deoarece:

- raportul calitate – preț îi face indezirabili în comparație cu multe rase din afara țării (prețul lor este mai ridicat sau aproximativ la fel cu cel al cailor din rase de sport aduși din Europa);
- prețul de creștere și antrenare a unui cal este identic indiferent dacă acesta are sau nu valoare;
- lipsa rezultatelor notabile pe plan intern și internațional al cailor din această rasă;
- nerecunoașterea pe plan internațional a acestei rase de cai.

Acest decalaj poate fi explicat prin valoarea scăzută a materialului genetic disponibil pentru reproducție în herghelii și condițiile de mediu diferite față de cele din hergheliile private sau din străinătate, condiții ce se referă la: hrană, adăposturi, pansaj, antrenament, personal specializat (de la îngrijitori, medici veterinari, la sportivi și antrenori) și dotări.

Având în vedere cele de mai sus, am considerat că este oportun un studiu referitor la stadiul actual de ameliorare, nivelul performanțelor și modul cum a evoluat această rasă, calitățile și defectele întâlnite, modul cum răspunde la condițiile de mediu și de antrenament.

Au fost efectuate cercetări în vederea cunoașterii informațiilor științifice existente până în prezent cu privire la stadiul actual de ameliorare și nivelul performanței sportive a exemplarelor din herghelii și a celor din fermele particulare.

Cercetările vor fi efectuate după un plan bine structurat a cărui scop este organizarea experimentelor în vederea atingerii obiectivelor, îndeplinirea fiecărui obiectiv fiind asigurată prin desemnarea unor activități laborioase pentru fiecare etapă de lucru.

Obiectivul general al acestei cercetări este determinarea relației de cauzalitate sau a forței de asociere între sistemele de creștere și antrenament ale rasei Cal de Sport Românesc și nivelul de performanță în probele de dresaj/obstacole ale acesteia.

Într-o primă etapă s-a urmărit determinarea caracterelor morfologice și a condițiilor de creștere (condiții de întreținere, alimentație și antrenament) ale calului de sport. În această etapă obiectivul principal îl reprezintă studiul materialului biologic cabalin din cadrul hergheliilor și crescătorilor particulari ce cuprinde analiza caracterelor morfologice, de conformație și de constituție în vederea interpretării dezvoltării corporale și analiza condițiilor de mediu, alimentație și antrenament.

Materialul biologic este reprezentat de efectivele de cai ale Hergheliei Jegălia, precum și cele ale următoarelor ferme particulare: Ferma Grădinaru Târgul Neamț, Ferma Dora Bacău, Clubul Sportiv Rarău Bacău și Clubul Sportiv Arkadia București, fiind alcătuit din 54 de indivizi dintre care 32 de indivizi provin din Herghelia Jegălia, județul Călărași, iar 22 de indivizi provin din fermele particulare enumerate anterior.

Metodele de lucru utilizate în această etapă cuprind efectuarea măsurătorilor corporale cu ajutorul unui echipament avansat, utilizându-se: zoometru (pentru lungimi și adâncimi) și panglica (pentru lărgimi și perimetre), datele fiind sintetizate într-o fișă de observație după o concepție proprie.

Prin intermediul observației am stabilit constituția, în timp ce condițiile de mediu, alimentație și antrenament au fost apreciate printr-un chestionar de concepție proprie ce a fost completat cu ajutorul proprietarului/administratorului/antrenorului.

În a doua etapă s-a urmărit analiza performanțelor competiționale în probele de obstacole și dresaj ale calului de sport românesc pe fiecare din cele șase nivele naționale.

Materialul biologic provine atât din herghelii, cât și din ferme particulare și este reprezentat de întregul efectiv de cai din rasa cal de sport românesc legitimați la Federația Ecvestră Română, fiind alcătuit din 163 de indivizi dintre care 80 de indivizi reprezentând cai de sport românești proveniți din herghelii și 83 de indivizi provin din ferme particulare.

Metodele de lucru utilizate în această etapă cuprind aprecierea, pe baza rapoartelor Federației Ecvestre Române a rasei și perioadei competiționale, totodată servind la calculul și

aprecierea rezultatelor competiționale pe fiecare an în parte, pentru fiecare concurs și fiecare cal în parte.

Rezultatele competiționale ale fiecărui cal au fost apreciate astfel: pentru primele 5 locuri s-au oferit puncte în ordinea locului obținut, numărul de puncte obținut a fost înmulțit cu 1, 1,5 sau 2 la ridicarea nivelului probelor.

Mai trebuie precizat faptul că punctajele au fost calculate pentru fiecare cal indiferent de călăreț și nu pe cuplu cal/călăreț deoarece se dorește realizare unei analize a performanțelor sportive ale calului și nu cele ale călărețului. Totodată s-au luat în calcul și s-au acordat puncte doar pentru primele 5 locuri din fiecare probă deoarece conform regulamentului Federației Eecvestre Române premiile se acordă conform grilei de repartizare la 25% din numărul de starturi, dar la minim primii 5 clasați. (FER Regulament competițional, 2013)

În prima etapă a cercetărilor s-a urmărit analiza caracterelor morfologice, de conformație și de constituție, precum și analiza condițiilor de mediu, alimentație și antrenament pentru cele două tipuri de crescători, în vederea comparării celor două sisteme de creștere herghelii versus crescători privați.

În urma ceretărilor efectuate, în ceea ce privește caracterele morfologice putem spune că:

- ✓ atât armăsarii, cât și iepele din rasa cal de sport românesc crescuți în herghelii se încadrează, conform criteriilor naționale de bonitare și clasare a cabalinelor, în clasa Record;

- ✓ atât caii de sport cu ambii părinți din rase românești, caii de sport cu un părinte din rase românești, cât și caii de sport cu ambii părinți din rase de sport străine crescute în cadrul fermelor private se încadrează, conform criteriilor naționale de bonitare și clasare a cabalinelor, în clasa Record;

Concluziile rezultate în urma cercetărilor întreprinse în această fază au reliefat faptul că, atât în cazul hergheliilor, cât și a crescătorilor privați, o mare parte din obiectivele de ameliorare au fost atinse.

În ceea ce privește condițiile de creștere și antrenament ale cabalinelor putem spune că:

- ✓ există diferențe între cele două sisteme, în sensul că, în timp ce în herghelii adăposturile de tip hală tind încă să predominie în detrimentul boxelor individuale, și există încă probleme legate de frecvența redusă a curățării/potcoviri și deparazitării, în sistemul privat rezultatele obținute pun în evidență faptul că adăposturile de tip hală au fost

sută la sută înlăturate în favoarea boxelor individuale, iar frecvența potcovirii/curățirii este de 9 ori pe an și a deparazitării de 4 ori pe an;

✓ o mare problemă o constituie încă lipsa vaccinării împotriva influenței ecvine și tetanosului pentru caii ce nu participă în competiții pentru ambele sisteme de creștere;

✓ de asemenea, în timp ce în herghelii adăparea se face încă manual, iar alimentația este conform normelor din domeniu, cu precizarea lipsei concentratelor speciale disponibile în comerț, în sistemul privat există o preferință pentru adăparea automată, iar alimentația diferă de normele din domeniu prin lipsa paielor și furajelor suculente, precum și prin introducerea unor concentrate speciale pentru cai disponibile în comerț;

✓ în ceea ce privește condițiile de antrenament ale cabalinelor în herghelii, o problemă ce se ridică din analiza rezultatelor este cea legată de insuficiența personalului calificat: antrenori, sportivi profesioniști și îngrijitori, precum și o preferință pentru antrenamentele de sărituri în detrimentul celor la coardă, de dresaj și exterioare;

✓ în ceea ce privește condițiile de antrenament ale cabalinelor în sistemul privat o problemă o reprezintă lipsa unor manejuri acoperite cu dimensiuni de peste 60x20 m extrem de importante în economia antrenamentelor.

Atunci când vorbim de creșterea calului pe sport, nivelul de performanță în probele de obstacole/dresaj al produșilor obținuți este deosebit de importantă, fiind criteriul de bază în ceea ce privește profitul obținut și rentabilitatea din punct de vedere economic al acestei ramuri de creștere a animalelor.

Din acest motiv, în cea de-a doua parte a lucrării am analizat rezultatele competiționale ale cailor de sport românești la nivel național pentru a putea compara eficiența celor două sisteme de creștere.

Astfel, **referitor la performanțele competiționale ale calului de sport românesc în dresaj**, ceretările relevă faptul că 66.67% participă în probele de nivel FE (cele mai scăzute ca dificultate) și numai 4.76% în probele de nivel BA (cele cu cel mai ridicat nivel de dificultate), iar ultimul an în care CSR au participat în probele de nivel BA a fost 2013.

Rezultatele obținute în urma prelucrărilor statistice evidențiază faptul că:

✓ pentru variabila nivel competițional s-au prezentat diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.05 în cazul variabilei rezultate competiționale 2012 și diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.001 în cazul variabilelor rezultate competiționale 2013 și rezultate competiționale;

✓ pentru variabila perioadă competițională s-au prezentat diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.05 în cazul variabilei rezultate competiționale 2013 și diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.001 în cazul variabilei rezultate competiționale;

✓ pentru variabila tip de cal de sport românesc s-au prezentat diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.05 în cazul variabilelor rezultate competiționale pentru nivelul DC din anul 2012 și rezultate competiționale.

Referitor la performanțele competiționale ale calului de sport românesc la săriturile peste obstacole, ceretările relevă faptul că 44.63% participă în probele de nivel FE (cele mai scăzute ca dificultate) și numai 8.26% participă și în probele de nivel BA (cele cu cel mai ridicat nivel de dificultate), iar 41.32% din cai au participat în fiecare an în perioada 2012-2014 în probele naționale de sărituri peste obstacole.

Rezultatele obținute în urma prelucrărilor statistice evidențiază faptul că:

✓ pentru variabila nivel competițional s-au prezentat diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.001 în cazul variabilelor rezultate competiționale 2012, rezultate competiționale 2013, rezultate competiționale 2014 și rezultate competiționale;

✓ pentru variabila perioadă competițională s-au prezentat diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.01 în cazul variabilei rezultate competiționale 2013 și diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.001 în cazul variabilei rezultate competiționale;

✓ pentru variabila tip CSR s-au prezentat diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.001 în cazul variabilelor rezultate competiționale 2013 și rezultate competiționale pentru nivelul FE din anul 2014; diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.01 în cazul variabilei rezultate competiționale și diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.05 în cazul variabilelor rezultate competiționale 2014, rezultate competiționale pentru nivelul FE din anul 2013 și rezultate competiționale pentru nivelul DC din anul 2013;

✓ pentru variabila proveniență s-au prezentat diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.01 în cazul variabilelor rezultate competiționale 2013 și rezultate competiționale; diferențe statistice semnificative la pragul de semnificație de 0.05 în cazul variabilelor rezultate competiționale pentru nivelul FE din anul 2013 și rezultate competiționale pentru nivelul DC din anul 2013.

În concluzie putem spune că lucrurile merg în direcția corectă, dar că mai sunt încă necesare unele îmbunătățiri. Concluziile rezultate în urma cercetărilor întreprinse în această etapă au reliefat faptul că, referitor la performanțele realizate de calul de sport românesc în cadrul competițiilor naționale de dresaj și sărituri peste obstacole, creșterea calului de sport românesc este mai eficientă în cazul crescătorilor privați, comparativ cu cea din herghelii.

Din toate cele prezentate până acum reiese clar faptul că pentru eficientizarea creșterii cabalinelor în România (și nu numai) este necesară o combinație atât a efortului de ameliorare genetică a raselor de sport cât și o îmbunătățire a condițiilor de exploatare (reproducție, hrănire, antrenament, adăpostire, etc.). Pentru viitor, este imperios necesară o comparație a rezultatelor calului de sport românesc cu celelalte rase de cai participante în probele de obstacole și dresaj din campionatul românesc.